

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

બનમાલી દાસ

વિરુદ્ધ

રાજેન્દ્ર ચંદ્ર મર્દરાજ હરિચંદન અને અન્ય

ઓગસ્ટ ૧, ૧૯૭૫

[ન્યાયમૂર્તિઓ વાચ. વી. ચંદ્રચુડ, પી. એન. ભગવતી અને આર. એસ.

સરકારિયા]

લોક પ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ ૧૯૫૧-કલમ ૬૪ અને ૧૬૯-ચૂંટણી નિયમોનું સંચાલન, ૧૯૬૧-નિયમ ૫૬ (૭)-ક્યારે આદેશ આપવો તે યાદ રાખો-પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૭૪ અને ૭૭-જાહેર દસ્તાવેજોનો પુરાવો.

છ ઉમેદવારોએ નીલગિરી મત વિસ્તારમાંથી ઓરિસ્સા વિધાનસભાની વચગાળાની ચૂંટણી લડી હતી. અપીલકર્તાને સામાવાળા નં.૧ થી ૪૯ મતોના અંતરથી ચૂંટાયેલા જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા. ૧ સામાવાળા નંબર ૧ એ

અપીલકર્તાની ચૂંટણીને પડકારતી ચૂંટણી અરજી દાખલ કરી હતી અને વિનંતી કરી હતી કે અપીલકર્તાને બદલે તેને સફળ ઉમેદવાર જાહેર કરવામાં આવે. અપીલકર્તાની ચૂંટણીને સામાવાળા નં. ૧ મુખ્યત્વે એ આધાર પર કે ચૂંટણી આચાર નિયમો ૧૯૬૧ ના નિયમ ૫૫ (૭) દ્વારા સૂચવ્યા મુજબ ચૂંટણી અધિકારીએ ભૂલ દ્વારા ફોર્મ નંબર ૨૦ માં ટેબલ નંબર ૧૩ પર બીજા તબક્કાની મતગણતરીના પરિણામો દાખલ કર્યા ન હતા. આરોપ હતો કે ટેબલ નંબર ૧૪ પર બીજા રાઉન્ડની ગણતરીના પરિણામો ભૂલથી ફોર્મ નંબર ૨૦ માં બે વાર દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા, એક વખત ટેબલ નંબર ૧૪ ના બીજા રાઉન્ડની વિરુદ્ધમાં અને એક વખત ટેબલ નંબર ૧૩ ના બીજા રાઉન્ડની વિરુદ્ધમાં. અરજીની સુનાવણી દરમિયાન, વિદ્વાન ન્યાયાધીશે પૂછપરછ કરી હતી કે શું પક્ષો તમામ મતપત્રોની ફરીથી ગણતરી કરવા માટે સંમત છે કે કેમ. અપીલકર્તા અને સામાવાળાઓ નંબર ૧ અને ૨ વતી હાજર રહેલા વકીલ વિદ્વાન ન્યાયાધીશે સૂચવેલા અભ્યાસક્રમ સાથે સંમત થયા હતા. સામાવાળાઓ નંબર ૩ થી ૫ સુનાવણીમાં હાજર થયા ન હતા. પુનઃગણતરી હાથ ધરવામાં આવ્યા પછી નાયબ રજિસ્ટ્રારે એક વિગતવાર અહેવાલ રજૂ કર્યો હતો જેને અદાલતના રેકૉર્ડનો એક ભાગ બનાવવામાં આવ્યો હતો.

કાયદાની કલમ ૬૪ એવી જોગવાઈ કરે છે કે દરેક ચૂંટણીમાં જ્યાં મતદાન લેવામાં આવે છે ત્યાં મતની ગણતરી રિટર્નિંગ અધિકારી દ્વારા અથવા તેની દેખરેખ હેઠળ કરવામાં આવશે અને દરેક ચૂંટણી લડતા ઉમેદવારને તેના ચૂંટણી

એજન્ટ અને મતગણતરી એજન્ટને મતગણતરી સમયે હાજર રહેવાનો અધિકાર રહેશે 'અધિનિયમની કલમ ૧૬૯ કેન્દ્ર સરકારને ચૂંટણી પંચ સાથે પરામર્શ કર્યા પછી કાયદાના હેતુઓને અમલમાં મૂકવા માટે નિયમો બનાવવાની સત્તા આપે છે. ' ચૂંટણી આચાર નિયમો ૧૯૬૧ના નિયમ ૫૬ (૭) માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે મતવિસ્તારમાં ઉપયોગમાં લેવાતા તમામ મતપેટીઓમાં રહેલા તમામ મતપત્રોની ગણતરી પૂર્ણ થયા પછી ચૂંટણી અધિકારીએ ફોર્મ નંબર ૨૦ માં પરિણામ પત્રકમાં એન્ટ્રીઓ કરવી પડશે અને વિગતો જાહેર કરવી પડશે. મતગણતરીમાં ભૂલો ન થાય તે માટે ચૂંટણી પંચે રિટર્નિંગ અધિકારીઓના ઉપયોગ માટે એક પુસ્તિકા તૈયાર કરી છે. હેન્ડબુકના પ્રકરણ-૮માં પેરા ૧૪- બી નિર્દેશ આપે છે કે મતપત્રની ગણતરી માટે મતપત્રની વહેંચણીના પ્રભારી અધિકારીએ ડ્રમમાંથી પૂરતી સંખ્યામાં બંડલ બહાર કાઢવા જોઈએ જેથી ૧૦૦૦ મતપત્રો બને અને દરેક ટેબલ પર તેનું વિતરણ કરી શકાય. દરેક રાઉન્ડમાં ગણતરી કરો. દરેક ૧૦૦૦ મતપત્રોની ગણતરી પૂર્ણ થયા પછી બંડલ મતગણતરી ટેબલના સુપરવાઈઝરને પરત આપવામાં આવે છે, જેમાં ચેક મેમો યોગ્ય રીતે ભરવામાં આવે છે અને સહાયક દ્વારા સહી કરવામાં આવે છે. ચેક મેમોની ફોર્મ પરિશિષ્ટ XII-A પર છે અને નમૂનાનું ફોર્મ પુસ્તિકા પરિશિષ્ટ XII-B પર છે. ૧૩ મા કોષ્ટકનો મૂળ ચેક મેમો જેમાં બીજા રાઉન્ડના પરિણામો દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા તે ટ્રાયલ દરમિયાન રજૂ કરવામાં આવ્યો ન હતો પરંતુ તેની પ્રમાણિત નકલ પુરાવામાં સ્વીકારવામાં આવી હતી. અપીલકર્તાએ તેની સ્વીકાર્યતા સામે વાંધો ઉઠાવ્યો હતો.

અપીલને નકારી કાઢતાં,

ઠેરવ્યું: ચેક મેમોની પ્રમાણિત નકલ પુરાવામાં સ્વીકાર્ય છે પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૭૪ હેઠળ, જાહેર અધિકારીઓના કૃત્યો અથવા રેકૉર્ડ બનાવતા દસ્તાવેજો જાહેર દસ્તાવેજો છે. કલમ ૭૭ દ્વારા, આવી પ્રમાણિત નકલો દસ્તાવેજોની સામગ્રીના પુરાવા તરીકે રજૂ કરી શકાય છે, જેની તેઓ નકલો હોવાનું માનવામાં આવે છે. ચેક મેમો એ એક દસ્તાવેજ છે જે જાહેર અધિકારીના કાર્યોની નોંધ બનાવે છે અને તેથી, કલેક્ટર દ્વારા આપવામાં આવેલી તેની પ્રમાણિત નકલ જેની કસ્ટડીમાં દસ્તાવેજ રાખવામાં આવે છે તે મૂળ દસ્તાવેજની સામગ્રીના પુરાવા તરીકે પુરાવા તરીકે દાખલ કરી શકાય છે [૨૧૬એ-ડી]

ટેબલ ૧૩ પર મતગણતરીના બીજા રાઉન્ડમાં વિવિધ ઉમેદવારોએ મેળવેલા ફોર્મ નંબર ૨૦ વોલ્સનો ખોટો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો. જ્યારે અપીલકર્તાએ ટેબલ નંબર ૧૩ પર ગણતરીના બીજા તબક્કામાં માત્ર ૨૧ મત મેળવ્યા હતા, ત્યારે અંતિમ પરિણામ પત્રક નંબર ૨૦ દર્શાવે છે કે તેણે ૧૪૪ મત મેળવ્યા હતા અને જ્યારે સામાવાળા નંબર ૧ એ ૮૬ મત મેળવ્યા હતા ત્યારે તેણે ૧૦૯ મત મેળવ્યા હોવાનું દર્શાવવામાં આવ્યું હતું. આ ભૂલ બંને પક્ષો માટે અનુકૂળ હતી. પરંતુ જ્યારે અપીલકર્તાની તરફેણમાં ભૂલ ૧૨૩ મતની હદ સુધી

હતી, ત્યારે સામાવાળા નંબર ૧ ની તરફેણમાં માત્ર ૨૩ મતની હદ સુધી હતી. જેમ કે અપીલકર્તાને જીત્યો હોવાનું જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું; ચૂંટણીમાં માત્ર ૪૯ મતોના અંતરથી, તે સામાવાળા નંબર ૧ છે અને અપીલકર્તા નથી જેણે સૌથી વધુ મત મેળવ્યા. તે અનુસરવું આવશ્યક છે કે સામાવાળા નંબર ૧ એ મહત્તમ સંખ્યામાં માન્ય મત મેળવ્યા છે અને તેથી, તે સફળ ઉમેદવાર તરીકે જાહેર થવાનો હક્કદાર છે. [૨૧૬ G-H; ૨૧૭ C-D]

વડી અદાલત એ નિર્દેશ આપવામાં ભૂલ કરી હતી કે કોર્ટ તમામ મતપત્રોની ફરીથી ગણતરી કરશે. સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજીમાં ફરીથી મતગણતરીની કોઈ વિનંતી કરવામાં આવી ન હતી. પુનઃગણતરીની સંમતિ માત્ર સામાવાળા નંબર ૧ અને ૨ દ્વારા આપવામાં આવી હતી. જ્યારે પક્ષકારોની દલીલોમાં તેના વિશે કોઈ અરજી ન હતી ત્યારે અન્ય સામાવાળાઓને કોઈ સૂચના નહોતી કે ફરીથી મતગણતરી સૂચવવામાં આવશે અથવા સ્વીકારવામાં આવશે. વડી અદાલત ચૂંટણી અરજીનો વ્યાપ વધાર્યો હતો અને એવા મુદ્દાઓ નક્કી કરવામાં અણધાર્યા મુશ્કેલીમાં મુકાઈ હતી કે જેના પર ન તો દલીલ હતી અને ન તો કોઈ મુદ્દો. એ વાત સાચી છે કે ચૂંટણીઓ તકનીકી બાબત નથી પરંતુ એક મજબૂત અને સંવેદનશીલ અંતરાત્માએ પણ અનંત મુકદ્દમા ન કરવા જોઈએ જેમાં પક્ષો વિચારવા માટે બુદ્ધિગમ્ય મુદ્દાઓ કરતાં વધુની આકસ્મિક શોધોના આધારે નવા પડકારોનો સામનો કરશે. અપીલકર્તાએ જે નવી ભૂલો પર આધાર રાખ્યો હતો તેમાં

વાજબીતાની હવા હતી અને તેનાથી વધુ નહોતી. તેથી તે ભૂલો પર આધારિત નવી દલીલ નિષ્ફળ થવાની હતી. [૨૧૭ E-૨૧૮ C]

દીવાની અપીલીય હકૂમત: દીવાની અપીલ નંબર ૫૭૬/૧૯૭૫.

ઈ. પી. નંબર ૩/૧૯૭૪માં ઓરિસ્સા વડી અદાલતના તારીખ ૬ઠ્ઠી માર્ચ, ૧૯૭૫ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા તરફે સોમનાથ ચેટર્જી અને રતિન દાસ.

સામાવાળા તરફે વીનૂ ભગત.

અદાલતનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તી ચંદ્રચુડે આપ્યો હતો.

છ ઉમેદવારોએ નીલગિરી મતવિસ્તારમાંથી ઓરિસ્સા વિધાનસભાની વચગાળાની ચૂંટણી લડી હતી. મતદાન ૨૬ ફેબ્રુઆરી, ૧ ૯૭૪ના રોજ યોજાયું હતું અને ૧ માર્ચના રોજ તેનું પરિણામ જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું. ભારતીય કમ્યુનિસ્ટ પાર્ટી (માર્ક્સવાદીઓ) ની ટિકિટ પર ચૂંટણી લડનાર અપીલકર્તાને સફળ ઉમેદવાર જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો. માર્ચમાં જાહેર થયેલા પરિણામો અનુસાર], અપીલકર્તાએ ૧૪૩૪૬ મત મેળવ્યા હતા જ્યારે ભારતી લોક દળની

ટિકિટ પર ચૂંટણી લડનાર સામાવાળા ૧ એ ૧૪૨૯૭ મત મેળવ્યા હતા. અન્ય સ્પર્ધકો, ૨ થી ૫ ઉત્તરદાતાઓએ ૧૨,૩૧૨ અને ૫૯૬૧ વચ્ચે મત મેળવ્યા હતા. સામાવાળા ૬. રિટર્નિંગ અધિકારી છે.

૧૩ એપ્રિલ, ૧૯૭૪ના રોજ સામાવાળા ૧ એ લોક પ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ, ૧૯૫૧ (ત્યારબાદ "અધિનિયમ" તરીકે ઓળખાય છે) ની કલમ ૮૧ હેઠળ અપીલકર્તાની ચૂંટણીને પડકારતી ચૂંટણી અરજી દાખલ કરી હતી અને પ્રાર્થના કરી હતી કે, તેના બદલે, તેમને પોતે સફળ ઉમેદવાર જાહેર કરવામાં આવે. અપીલકર્તાની ચૂંટણીને સામાવાળા ૧ દ્વારા મુખ્યત્વે આ આધાર પર પડકારવામાં આવી હતી કે, એક ભૂલ દ્વારા રિટર્નિંગ અધિકારીએ ચૂંટણી આચાર નિયમો ૧૯૬૧ ના નિયમ ૫૬ (૭) દ્વારા સૂચવ્યા મુજબ ફોર્મ નંબર ૨૦ માં કોષ્ટક નંબર ૧૩ પર ગણતરીના બીજા તબક્કાના પરિણામો દાખલ કર્યા ન હતા. એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે ફોર્મ નંબર ૨ માં કોષ્ટક નંબર ૧૩ પર બીજા તબક્કાની ગણતરીના પરિણામોને સામેલ કરવાને બદલે, રિટર્નિંગ અધિકારીએ કોષ્ટક નંબર ૧૪ પર બીજા તબક્કાની ગણતરીના પરિણામોને ખોટી રીતે કોષ્ટક નંબર ૧૩ની અનુરૂપ ગણતરી માટેના સ્તંભમાં સામેલ કર્યા હતા. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, આરોપ એ હતો કે કોષ્ટક નંબર ૧૪ પર બીજા તબક્કાની ગણતરીના પરિણામો ફોર્મ નંબર ૨૦ માં ભૂલથી બે વાર દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા, એક વખત કોષ્ટક નંબર ૧૪ ના બીજા તબક્કાની

સરખામણીમાં અને એક વખત કોષ્ટક નંબર ૧૩ ના બીજા તબક્કાની સરખામણીમાં.

અપીલકર્તાએ આ આરોપને નકારી કાઢ્યો હતો અને દલીલ કરી હતી કે તેમણે સૌથી વધુ મત મેળવ્યા છે અને તેમની અને સામાવાળા નંબર ૧ વચ્ચે ૪૯ મતોનો સ્પષ્ટ તફાવત છે. અપીલકર્તાએ વૈધાનિક જરૂરિયાતોનું પાલન ન કરવાના આધારે ચૂંટણી અરજીની જાળવણીક્ષમતાને સ્પર્શતી અન્ય ઘણી દલીલો પણ કરી હતી.

આ દલીલો પર, ઓરિસ્સા વડી અદાલત કટકના વિદ્વાન ન્યાયાધીશે, જેમણે ચૂંટણી અરજીની સુનાવણી કરી હતી, ૮ મુદ્દાઓ તૈયાર કર્યા હતા પરંતુ પુરાવા રેકૉર્ડ થયા પછી તેમને ફરીથી રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા. મુદ્દા નંબર ૧ થી ૫ ચૂંટણી અરજીની જાળવણીક્ષમતા સાથે સંબંધિત હતા અને આ મુદ્દાઓ પર વિદ્વાન ન્યાયાધીશે સામાવાળાની તરફેણમાં ચુકાદો આપ્યો હતો. તે તારણોને આપણી સામે પડકારવામાં આવ્યા નથી અને તેથી આપણે એ આધાર પર આગળ વધવું જોઈએ કે રજૂ કરવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજીમાં કોઈ ગેરકાયદેસરતા ન હતી.

૬ થી ૮ નંબરના મુદ્દાઓ તે જ છે જેની સાથે અમે આ અપીલમાં ચિંતિત છીએ અને તે મુદ્દાઓ ફોર્મ નંબર ૨૦ માં રિટર્નિંગ અધિકારી દ્વારા કરવામાં

આવેલી એન્ટ્રીઓના સંદર્ભમાં દલીલોમાંથી ઉદ્ભવે છે. નવમો મુદ્દો પરિણામી છે.

સામાવાળાએ પોતાની અને એક ખગેન્દ્રનાથ નાયકની તપાસ કરી જે ટેબલ નંબર ૧૩ પર તેમના મતગણતરી સુપરવાઈઝર હતા. અપીલકર્તા વતી, એક ચૂંટણી એજન્ટ અને તેના મતગણતરી એજન્ટની સાક્ષી તરીકે તપાસ કરવામાં આવી હતી. ન તો પક્ષકારોએ રિટર્નિંગ અધિકારીની તપાસ કરી હતી અને ન તો રિટર્નિંગ અધિકારીએ, જેઓ અરજીના સામાવાળા ૬ હતા, એ પ્રશ્ન પર પુરાવા આપવાની રજૂઆત કરી હતી કે શું કોષ્ટક નંબર ૧૪ ની બીજા તબક્કાની ગણતરીના પરિણામો કોષ્ટક નંબર ૧૪ ની અનુરૂપ કોલમ સામે ભૂલથી દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા કે કેમ. ૧૩.

અરજીની સુનાવણી દરમિયાન, વિદ્વાન ન્યાયાધીશે પક્ષકારોને પૂછ્યું કે શું તેઓ તમામ મતપત્રોની ફરીથી ગણતરી કરવા માટે સંમત છે કે કેમ. અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વકીલ અને સામાવાળાઓ ૧ અને ૨ વિદ્વાન ન્યાયાધીશે સૂચવેલા અભ્યાસક્રમ સાથે સંમત થયા હતા. ૩ થી ૫ સામાવાળાઓ કે જેમણે ચૂંટણી લડી હતી પરંતુ હાર્યા હતા તેઓ ટ્રાયલમાં હાજર થયા ન હતા અને ન તો ખરેખર રિટર્નિંગ અધિકારી. ૩ ફેબ્રુઆરીના રોજ. ૧૯૭૫માં વિદ્વાન ન્યાયાધીશે એક આદેશ પસાર કર્યો હતો જેમાં નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો કે "સમગ્ર મતપત્રોની પુનઃગણતરી થવી જોઈએ".

તે મુજબ મતપત્રો મોકલવામાં આવ્યા હતા. અદાલત દ્વારા એકવીસ સીલબંધ થડ પ્રાપ્ત કરવામાં આવી હતી અને હરીફ પક્ષોના વકીલની હાજરીમાં વડી અદાલતના નાયબ રજિસ્ટ્રારે પુનઃગણતરી કરી હતી. પુનઃગણતરી હાથ ધરવામાં આવ્યા પછી, નાયબ રજિસ્ટ્રારે એક વિગતવાર અહેવાલ રજૂ કર્યો હતો, જેને ૨૧ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૭૫ના રોજ વિદ્વાન ન્યાયાધીશે પસાર કરેલા આદેશ હેઠળ રેકૉર્ડનો એક ભાગ બનાવવામાં આવ્યો હતો.

૧ થી ૫ મુદ્દાઓ પર સામાવાળા ૧ ની તરફેણમાં વિદ્વાન ન્યાયાધીશ દ્વારા નોંધાયેલા તારણોને આપણી સામે પડકારવામાં આવતા નથી તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને. , નિર્ણય માટેનો એકમાત્ર પ્રશ્ન એ છે કે શું સામાવાળા ૧ એ સાબિત કરવાની જવાબદારી નિભાવી છે કે ૧ ઝમા કોષ્ટક પર બીજા તબક્કાની ગણતરીનું પરિણામ ફોર્મ નંબર ૨૦માં બિલકુલ નોંધાયેલું નથી અને શું કોષ્ટક નંબર ૧૪ પર બીજા તબક્કાની ગણતરીનું પરિણામ કોષ્ટક નંબર ૧૩ના બીજા તબક્કાની સરખામણીમાં ભૂલથી દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું.

કાયદાની કલમ ૬૪ એવી જોગવાઈ કરે છે કે દરેક ચૂંટણીમાં જ્યાં મતદાન કરવામાં આવે છે, ત્યાં મતની ગણતરી રિટર્નિંગ અધિકારીની દેખરેખ અને નિર્દેશ હેઠળ કરવામાં આવશે અને દરેક ચૂંટણી લડતા ઉમેદવાર, તેના ચૂંટણી એજન્ટ અને તેના મતગણતરી એજન્ટને મતગણતરી સમયે હાજર રહેવાનો અધિકાર રહેશે. કાયદાની કલમ ૧૬૯, જે ચૂંટણી પંચ સાથે પરામર્શ કર્યા પછી કેન્દ્ર

સરકારને કાયદાના હેતુઓને અમલમાં મૂકવા માટે નિયમો બનાવવાની સત્તા આપે છે, તે પેટા-કલમ (૨) (જી) દ્વારા જોગવાઈ કરે છે કે આવા નિયમો મતની ચકાસણી અને ગણતરી માટે જોગવાઈ કરી શકે છે. ચૂંટણી આચાર નિયમો, ૧૯૬૧ના નિયમ ૫૬ (૭) માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે મતવિસ્તારમાં ઉપયોગમાં લેવાતા તમામ મતપેટીઓમાં રહેલા તમામ મતપત્રોની ગણતરી પૂર્ણ થયા પછી, ચૂંટણી અધિકારીએ ફોર્મ ૨૦માં પરિણામ પત્રકમાં પ્રવેશ કરવો પડશે અને વિગતો જાહેર કરવી પડશે. "અંતિમ પરિણામ પત્રક" તરીકે ઓળખાતા ફોર્મ ૨૦ માં રિટર્નિંગ અધિકારીએ દરેક રાઉન્ડમાં અલગથી વિવિધ ઉમેદવારો માટે નોંધાયેલા માન્ય મતોની કુલ સંખ્યા તેમજ નકારી કાઢવામાં આવેલા મતપત્રોની કુલ સંખ્યા દાખલ કરવી જરૂરી છે.

મતગણતરીમાં ભૂલો ન થાય તે માટે ચૂંટણી પંચે ચૂંટણી અધિકારીઓના ઉપયોગ માટે એક પુસ્તિકા તૈયાર કરી છે, જેમાં ચૂંટણીના વિવિધ તબક્કે તેમના માર્ગદર્શન માટેની સૂચનાઓ છે. ચૂંટણીના પરિણામો ફોર્મ નંબર ૨ માં દાખલ કરવામાં આવે તે પહેલાં. દરેક રાઉન્ડની ગણતરીના પરિણામનો રેકૉર્ડ જાળવવો જરૂરી છે. હેન્ડ-બુકના આઠમા પ્રકરણમાં ફકરો ૧૪-બી નિર્દેશ આપે છે કે મતપત્રોની ગણતરી માટે મતપત્રોની વહેંચણીના પ્રભારી અધિકારીએ ડ્રમમાંથી પૂરતી સંખ્યામાં બંડલ બહાર કાઢવા જોઈએ જેથી ૧૦૦૦ મતપત્રો બને અને દરેક રાઉન્ડમાં ગણતરી માટે તેમને દરેક ટેબલ પર વહેંચી શકાય. આવા દરેક હજાર મતપત્રોની ગણતરી પૂર્ણ થયા પછી, બંડલ મતગણતરી ટેબલના સુપરવાઈઝરને

પરત આપવામાં આવે છે, જેમાં "ચેક મેમો" યોગ્ય રીતે ભરવામાં આવે છે અને સહાયક દ્વારા સહી કરવામાં આવે છે. ચેક મેમો ચોક્કસ રાઉન્ડમાં વિવિધ ઉમેદવારોને મળેલા મત તેમજ નકારાયેલા મતની કુલ સંખ્યા પણ દર્શાવે છે. આ રીતે જ્યારે તમામ મતગણતરી કોષ્ટકો પર બંડલની વહેંચણી અને ગણતરી પૂર્ણ થાય છે, ત્યારે ગણતરીનો એક રાઉન્ડ પૂરો થયો હોવાનું કહેવાય છે. ત્યારબાદ મતગણતરીનો આગામી રાઉન્ડ શરૂ થશે. ગણતરીના દરેક રાઉન્ડ માટે સમાન પ્રક્રિયાનું પાલન કરવું જરૂરી છે જેથી દરેક ટેબલ પર ગણતરીના દરેક રાઉન્ડનું પરિણામ દરેક રાઉન્ડ સાથે સંબંધિત ચેક મેમોમાં પ્રતિબિંબિત થાય. ગણતરીના જેટલા રાઉન્ડ હોય તેટલા જ ચેક-મેમો. ચેક મેમોનું ફોર્મ જોડાણ XII-A પર છે અને યોગ્ય રીતે ભરેલું નમૂનાનું ફોર્મ હેન્ડબુકના જોડાણ XII-B પર છે. આ ફોર્મ કાયદા અથવા તે હેઠળ બનાવેલા નિયમો દ્વારા સૂચવવામાં આવ્યા નથી પરંતુ તેના સંબંધિત નિર્દેશો ચૂંટણી પંચની સૂચનાઓ પર અમલમાં મૂકવાના છે જેમાં ચૂંટણીઓનું એકંદર નિયંત્રણ અને દેખરેખ નિહિત છે. રિટર્નિંગ અધિકારીઓના ઉપયોગ માટે હેન્ડ-બુકમાં સમાવિષ્ટ નિર્દેશો અને ફોર્મનો હેતુ નિષ્પક્ષ અને ભૂલ મુક્ત ચૂંટણીઓ યોજવાની સુવિધા આપવાનો છે અને બંનેમાંથી કોઈ વાંધો લઈ શકાય નહીં.

૧૩માં કોષ્ટકનો મૂળ ચેક મેમો જેમાં બીજા તબક્કાના પરિણામો દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા તે સુનાવણી દરમિયાન રજૂ કરવામાં આવ્યો ન હતો, પરંતુ તેની પ્રમાણિત નકલ પુરાવા તરીકે આંક ૧ તરીકે સ્વીકારવામાં આવી હતી, જે

અપીલકર્તા દ્વારા તેની સ્વીકાર્યતા અંગે ઉઠાવવામાં આવેલા વાંધાને આધિન છે. આ વિરોધમાં કોઈ તથ્ય નથી. પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૭૪ પૂરી પાડે છે કે જાહેર અધિકારીઓના કૃત્યો અથવા રેકૉર્ડ બનાવતા દસ્તાવેજો જાહેર દસ્તાવેજો છે. કલમ ૭૬ એ જોગવાઈ કરે છે કે જાહેર દસ્તાવેજની કસ્ટડી ધરાવતા દરેક જાહેર અધિકારી કે જેનું કોઈપણ વ્યક્તિને નિરીક્ષણ કરવાનો અધિકાર છે, તે વ્યક્તિને પ્રમાણપત્ર સાથે તેની એક નકલ આપશે કે તે દસ્તાવેજની સાચી નકલ છે. કલમ ૭૭ દ્વારા, આવી પ્રમાણિત નકલો દસ્તાવેજોની સામગ્રીના પુરાવા તરીકે રજૂ કરી શકાય છે, જેની તેઓ નકલો હોવાનો દાવો કરે છે. ચેક મેમો જે મતગણતરી ટેબલના પ્રભારી અધિકારી દ્વારા જાળવવો જરૂરી છે તે જાહેર અધિકારીના કાર્યોનો રેકૉર્ડ બનાવતો દસ્તાવેજ છે અને તેથી, કલેક્ટર દ્વારા આપવામાં આવેલી તેની પ્રમાણિત નકલ જેની કસ્ટડીમાં દસ્તાવેજ રાખવામાં આવે છે, તેને મૂળ દસ્તાવેજની સામગ્રીના પુરાવા તરીકે પુરાવા તરીકે દાખલ કરી શકાય છે.

ટેબલ નંબર ૧૩ પર બીજા તબક્કાની મતગણતરી સંબંધિત ચેક મેમોની પ્રમાણિત નકલ (આંક ૧) દર્શાવે છે કે બીજા તબક્કામાં મતગણતરી માટે ૨૫ મતપત્રો (એટલે કે ૧૦૦૦ મતપત્રો) ધરાવતા ૪૦ બંડલ વહેંચવામાં આવ્યા હતા. આંક ૧ ના ભાગ ૧ માં આ વિગતો છે. આંક ૧ નો ભાગ ૨ બીજા રાઉન્ડમાં ગણતરીનું પરિણામ દર્શાવે છે. તેમાં સમાવિષ્ટ એન્ટ્રીઓ અનુસાર, અપીલકર્તાએ ૨૧ માન્ય મત મેળવ્યા, સામાવાળા ૧ એ ૮૬ મેળવ્યા, જ્યારે

સામાવાળા ૨ થી ૫ એ અનુક્રમે ૩૦૪,૭ ,૧૫ અને ૫૨૪ મત મેળવ્યા. ૪૨ મતપત્રો નકારી કાઢવામાં આવ્યા હતા, આમ કુલ ૯૯૯ મતપત્રો બન્યા હતા. સ્પષ્ટપણે, વિતરણના તબક્કે અથવા મતગણતરીના તબક્કે એક મતપત્ર અંગે ભૂલ હતી. સુસંગત બાબત એ નથી કે એક મતપત્રની ગણતરીમાં ભૂલ થઈ હતી, પરંતુ એક મેમોમાં દાખલ કરવામાં આવેલી ગણતરીનું પરિણામ યોગ્ય કોલમમાં ફોર્મ નંબર ૨૦ માં સામેલ થવું જોઈતું હતું. આશ્ચર્યજનક રીતે ફોર્મ નંબર ૨૦ માં ટેબલ નંબર ૧૩ પર ગણતરીના બીજા રાઉન્ડમાં વિવિધ ઉમેદવારોએ મેળવેલા મત આ રીતે દર્શાવવામાં આવ્યા હતા:અપીલકર્તાએ ૨૧ ને બદલે ૧૪૪ મત આપ્યા; ૮૬ ને બદલે સામાવાળા ૧-૧૦૯ મત આપે છે; ૩૦૪ ને બદલે સામાવાળા નંબર ૨-૩૬૦ મત આપે છે; સામાવાળા નં. ૩-૧૯ ૭ ને બદલે મત આપે છે; સામાવાળા નંબર ૪,૭૪ મત ૧૫ ને બદલે, અને સામાવાળા નંબર ૫-૨૨૫ ૫૨૪ ને બદલે મત આપે છે. ટૂંકમાં, જ્યારે અપીલકર્તાએ ટેબલ નંબર ૫ પર ગણતરીના બીજા રાઉન્ડમાં ૪ ખરેખર ૨૧ મત મેળવ્યા હતા.] ૩૭ અંતિમ પરિણામ પત્રક, ફોર્મ નંબર ૨૦ દર્શાવે છે કે તેણે ૧૪૪ મત મેળવ્યા હતા; અને જ્યારે સામાવાળા નંબર ૧ એ ૮૬ મત મેળવ્યા હતા, ત્યારે તેમણે ૧૦૯ મત મેળવ્યા હોવાનું દર્શાવવામાં આવ્યું હતું. ભૂલ બંને પક્ષો માટે અનુકૂળ હતી પરંતુ જ્યારે અપીલકર્તાની તરફેણમાં ભૂલ ૧૨૩ મતની હદ સુધી હતી, ત્યારે સામાવાળા ૧ ની તરફેણમાં માત્ર ૨૩ મતની હદ સુધી હતી. અપીલકર્તાએ સામાવાળા ૧ પર માત્ર ૪૯ મતોના અંતરથી ચૂંટણી જીતી હોવાનું જાહેર કરવામાં

આવ્યું હોવાથી, તે સ્પષ્ટ છે કે અપીલકર્તાએ નહીં પણ સામાવાળા ૧ એ સૌથી વધુ મત મેળવ્યા હતા.

કોષ્ટક નંબર ૧૩ અને ૧૪ પર ગણતરીના બીજા તબક્કાને લગતી ફોર્મ નંબર ૨૦ ની એન્ટ્રીઓ પર માત્ર એક નજર નાખવાથી તેમાં એન્ટ્રીઓ કરવામાં થયેલી ભૂલ જાહેર થશે. 'કોષ્ટક નંબર ૧૪ ના સંદર્ભમાં કરવામાં આવેલી એન્ટ્રીઓ સચોટ હતી, પરંતુ ચોક્કસપણે તે જ આંકડા કોષ્ટક નંબર ૧૩ ના બીજા રાઉન્ડમાં કરવામાં આવેલી કોઈ ભૂલને કારણે હતા. એવું ભાગ્યે જ બની શકે છે કે પાંચ ચૂંટણી લડતા, બે અલગ-અલગ ટેબલ પર ગણતરીના એક જ રાઉન્ડમાં ચોક્કસપણે સમાન સંખ્યામાં મત મેળવશે, જ્યારે એક હજાર મતપત્રો બે ટેબલ પર વહેંચવામાં આવે છે, તેમને સામાન્ય ડ્રમ અથવા પાત્રમાંથી રેન્ડમ રીતે લેવામાં આવે છે. જો કે, આવી કોઈ પણ શક્યતા વિશે અનુમાન લગાવવું બિનજરૂરી છે કારણ કે તે નિર્વિવાદ છે કે કોષ્ટક નંબર ૧૩ પર ગણતરીના બીજા તબક્કાને લગતી ચેક મેમોની એન્ટ્રીઓ ફોર્મ નંબર ૨૦ ની યોગ્ય કોલમમાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવી ન હતી. તેથી અમે વિદ્વાન ન્યાયાધીશના નિષ્કર્ષને સમર્થન આપીએ છીએ કે ૧૪ મા કોષ્ટકના બીજા રાઉન્ડનું પરિણામ બે વાર નોંધવામાં આવ્યું હતું અને કોષ્ટક નંબર ૧૩ પર ગણતરીના બીજા રાઉન્ડનું સાચું પરિણામ ફોર્મ નંબર ૨૦ માં એન્ટ્રી કરતી વખતે સંપૂર્ણપણે અવગણવામાં આવ્યું હતું. તે અનુસરવું આવશ્યક છે કે સામાવાળા ૧ એ મહત્તમ સંખ્યામાં માન્ય મત મેળવ્યા છે અને તેથી તે સફળ ઉમેદવાર તરીકે જાહેર થવાનો હકદાર છે.

આ ખરેખર આ બાબતનો અંત હોવો જોઈએ કારણ કે સામાવાળાએ અપીલકર્તાની ચૂંટણીને પડકારવાનો એકમાત્ર આધાર એ હતો કે ફોર્મ નંબર ૨૦ માં સંબંધિત એન્ટ્રીઓ સાચું ચિત્ર પ્રતિબિંબિત કરતી ન હતી. પરંતુ વિદ્વાન ન્યાયાધીશ દ્વારા તમામ મતપત્રોની પુનઃગણતરી હાથ ધરવાના આદેશથી અપીલકર્તાને અહીં મતપત્રોની ગણતરી અને મતપત્રોની જાળવણીની રીત અંગે શંકા અને શંકા ઉભી કરવાની તક આપવામાં આવી છે. અમારા મતે વિદ્વાન ન્યાયાધીશે નિર્દેશન કરવામાં ભૂલ કરી હતી, માત્ર એટલા માટે કે તેમના સૂચનને તેમની સામે હાજર રહેલા પેનિટસ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું. કે અદાલતે તમામ મતપત્રોની પુનઃગણતરી કરવી જોઈએ. ચૂંટણી અરજી દાખલ કરનાર સામાવાળા ૧ એ આવી પુનઃગણતરી માટે પૂછ્યું ન હતું અને અરજી માટે અપીલકર્તાનો બચાવ એ હતો કે ફોર્મ નંબર ૨૦ માંની એન્ટ્રીઓ સાચું ચિત્ર દર્શાવે છે અને તેમાં કોઈ ભૂલ નથી. પુનઃગણતરી માટેની સંમતિ માત્ર અપીલકર્તા અને સામાવાળાઓ ૧ અને ૨ દ્વારા આપવામાં આવી હતી. અન્ય સામાવાળાઓ કે જેમણે ચૂંટણી લડી હતી તેઓ ચૂંટણી અરજીની સુનાવણીમાં હાજર થયા ન હતા, પરંતુ પક્ષોની દલીલોમાં જ્યારે કોઈ વિશે દલીલ ન હોય ત્યારે પુનઃગણતરી સૂચવવામાં આવશે અથવા સ્વીકારવામાં આવશે તેની તેમને ચોક્કસ જાણ નહોતી. વિદ્વાન ન્યાયાધીશે ચૂંટણી અરજીનો વ્યાપ વધાર્યો અને પોતાને એક અણધારી મુશ્કેલીમાં મૂકી દીધો અથવા એવો મુદ્દો નક્કી કરવો પડ્યો કે જેના પર ન તો દલીલ હતી કે ન તો કોઈ મુદ્દો. ડેપ્યુટી રજિસ્ટ્રારે પોતાનો અહેવાલ સુપરત કર્યા પછી, વિદ્વાન ન્યાયાધીશે "પુનઃગણતરીની

શુદ્ધતા અંગે ગંભીર શંકા" અનુભવી હતી, પરંતુ તે શંકાઓને દૂર કરવા માટે તેમણે જે કર્યું તે મતોનું ફરીથી ગણતરી કરવાનું હતું, જ્યાં તેમણે વિચાર્યું હતું કે પુનઃગણતરીની ભૂલ ખાતરી સાથે શોધી શકાય છે. અને તેથી આપણે કોઈ દલીલો પર આધારિત દલીલને સ્વીકારવી પડશે, જે કોઈ મુદ્દાઓથી ઊભી થતી નથી અને માત્ર ભૂલો પર આધારિત છે, વાસ્તવિક અથવા માનવામાં આવે છે, જે પુનરાવર્તન અને પુનઃગણતરીના પરિણામે દિવસનો પ્રકાશ જોવા માટે થયું હોવાનું કહેવાય છે. ચૂંટણીની અરજીઓ પણ અમુક તબક્કે સમાપ્ત થવી જ જોઈએ અને ચૂંટણીઓ એક લોકશાહી સાહસ હોવાના કારણે તેમને તેમના પેન્ડન્સી દરમિયાન પોઈન્ટ મેળવવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી. જ્યારે અમે અપીલકર્તાની દલીલ સાંભળી રહ્યા હતા, ત્યારે અમે વિચાર્યું કે અમે પુનઃગણતરીના પરિણામને પડકારવા માટે અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી તમામ સ્વતંત્ર ચૂંટણી અરજીઓ સાંભળી રહ્યા છીએ.

અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા શ્રી સોમનાથ ચેટર્જીએ દલીલ કરી હતી કે પુનઃગણતરીમાંથી બહાર આવેલા તથ્યો ચૂંટણી યોજવાની રીત પર નોંધપાત્ર શંકા પેદા કરે છે અને તેથી સામાવાળા નંબર ૧ ને સફળ ઉમેદવાર જાહેર કરવાને બદલે આપણે આદેશ આપવો જોઈએ કે નવી ચૂંટણી યોજાય. વિદ્વાન વકીલ કહે છે કે ચૂંટણીઓ તકનીકી બાબત નથી અને અદાલતે તેના અંતઃકરણને સંતોષવું જોઈએ કે તે પહેલાં ચૂંટણી મુક્ત અને ન્યાયી હતી. ન્યાય થઈ શકે છે. તે ન્યાયાધીશના અંતઃકરણની બાબત છે પણ એક મજબૂત અને સંવેદનશીલ

અંતઃકરણએ પણ અનંત મુકદ્દમાને રોકવું જોઈએ નહીં જેમાં પક્ષો વિચારવા માટે બુદ્ધિગમ્ય મુદ્દાઓ કરતાં વધુની આકસ્મિક શોધોના આધારે નવા પડકારો માટે માછીમારી કરશે. અપીલકર્તા હવે જે નવી ભૂલો પર આધાર રાખે છે તેમાં સંભવિતતા છે અને હવે વધુ નથી. તેથી તે ભૂલો પર આધારિત નવી દલીલ નિષ્ફળ થવી જોઈએ.

સામાવાળા તરીકે મેં ખરેખર મહત્તમ મત મેળવ્યા હતા અને અપીલકર્તા તરીકે, એક ભૂલ દ્વારા, મહત્તમ મેળવ્યા હોવાનું દર્શાવવામાં આવ્યું હતું. મતોની સંખ્યા, આપણે અપીલકર્તાની ચૂંટણીને રદ કરીને અને સામાવાળા । ને સફળ ઉમેદવાર જાહેર કરીને ઓરિસ્સા વડી અદાલતના ચુકાદાને જાળવી રાખવો જોઈએ.

તદનુસાર સામાવાળા ૧ની તરફેણમાં ખર્ચ સાથે અપીલ રદ કરવામાં આવે છે.

પી.એચ.પી.

અપીલ રદ કરવામાં આવી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.